

ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАСИ ТАЛАБАЛАРИНИНГ КАСБИЙ КОМПЕТЕНТЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ТЕХНОЛОГИЯСИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ АСОСЛАРИ

Хамидова Феруза Турдиевна

*Навоий давлат педагогика институти Санъатишунослик факултети “Педагогика-
психология” кафедраси катта ўқитувчиси*

Аннотация: *Дунёда янгиланган таълим турларини олий таълим муассасаларига кенг татбиқ этиш, мутахассислар тайёрлаш даражаси ва сифатини ошириш тизимини кучайтириш, таълим муассасаларининг моддий-техник таъминоти, дастурли-ташкилий ва бошқа зурур ресурсларни тўплашда ташаббускорлик кўрсатиш, шахсга йўналтирилган таълим муҳитини яратиш орқали мураккаб педагогик вазиятлар ечимини топа оладиган зукко кадрлар салоҳиятини оширишга оид илмий изланишлар олиб борилмоқда.*

Калит сўзлар: *Технология, асос, такомиллашув, компетентлик, ривож, функционал, субъект, вазифа.*

Мамлакатимизда иқтисодийнинг жадал ривожланиши, мутахассисларнинг касбий сифатлари ва шахсий салоҳиятига талабларнинг юқорилиги, шахс ҳаёт фаолиятининг турли соҳаларида педагогик маълумотлардан кенг қамровли фойдаланишни талаб этмоқда. Юртимизда олиб борилаётган кенг кўламли ислохотлар олий таълим муассасаларида таълим сифатини таъминлай оладиган касбий компетентли, юқори малакали ўқитувчиларини миллий ва илғор хорижий тажрибаларни уйғунлашган ҳолда тайёрлашнинг механизми ишлаб чиқилмоқда. Бўлажак мутахассисларнинг касбий компетенцияларини ривожлантиришнинг моддий-техник базаси тараққий этмоқда, меъёрий ҳужжатлар ва модулли малака талабларига асосланиш тизими жорий этилмоқда.

Ҳозирги кунда мутахассислар касбий фаолиятларини ҳаётий муваффақиятга эришиш учун шахсий шаклланишнинг асоси деб тушуниб, педагогик қўллаб-қувватланишга эҳтиёжлари мавжудлигини тан олмоқдалар. Ўз касбининг билимдони бўлиш учун нафакат соҳага оид концептларни, балки таълим технологиялари асосида шахсларнинг руҳий ҳолатига таъсир кўрсатишни ҳам яхши билиш керак бўлади. Мамлакатни ривожлантиришнинг Харакатлар стратегиясидан Тараққиёт стратегияси томон илдам ҳаракатининг натижаси ҳам олий таълим муассасаларида таҳсил олаётган талабалар

тайёргарлигининг умуммаданий, маданиятлараро ва коммуникатив даражасига қўйиладиган талабларни қондиришга мўлжалланган.

Юқорида белгиланган вазифалар ижросини таъминлаш мақсадида талабаларнинг касбий компетенцияларини ривожлантиришда таълим технологияларини такомиллаштириш алоҳида долзарблик касб этади. Бу эса таълим соҳасида қабул қилинаётган ислохотларнинг барчаси фундаментал билимлар билан уйғунликда очиқ характерга эга бўлган, таълим субъектини таҳсил олиш марказига жойлаштирган педагогик ҳамкорлик асосида ташкил этилган дидактик жараённи ташкил қилишга қаратилган. Сифатли таълим муҳитининг шаклланганлиги таҳсил олувчиларнинг истеъдоди ва иқтидорини намоён этишларига шарт-шароит яратиш, креатив фикрли шахсларнинг ютуқларини кенгайтиришга йўл очади.

Замонавий таълим технологиялари-дастурлаштирилган таълим, компьютерли ўқитиш таълими, орқали тайёрланаётган кадрларнинг коммуникатив қобилиятлари, сўзлашув маданиятини ривожлантириш, уларда киришимлилиқ, эмпатияга мойиллик каби сифатларни таркиб топтириш муҳим аҳамият касб этади ва бўлажак мутахассисларнинг касбий профиограммасида таянч компонентлардан бўлиб ҳисобланади.

Ҳар қандай мутахассиснинг касбий компетенцияси ўз иш фаолиятини тўғри ташкил этиш, мулоқатга киришувчанлик, ширинсўханлик, тўғри муомала қила билиш, таҳсил олувчилар қалбига йўл топиб, уларга яқинлаша олиш, улар билан педагогик нуқтаи назардан самарали ўзаро муносабат ўрната билишдир.

Талабаларда касбий компетенцияларни таълим технологиялари асосида ривожлантириш муаммоси республикамиз ва хорижий давлатлар тадқиқотчилари томонидан қўлланилган усуллар, илмий-педагогик ёндашув, тажриба ишларининг статистик маълумотларга таянилганлиги ва математик-статистик жиҳатдан қайта ишланганлиги, олинган натижаларнинг аниқ методлар ёрдамида текширилганлиги, тўпланган материалларнинг диссертация мазмунини ёритишга имкон берадиган ҳажмда эканлиги, диссертация мазмунининг илмий журналларда чоп этилган мақолалар ҳамда илмий анжуманлардаги маърузалари орқали оммалаштирилганлиги ва маъқулланганлиги, хулоса, таклифлар ва тавсияларнинг амалиётда жорий этилганлиги, олинган натижалар давлат тузилмалари томонидан тасдиқланганлиги билан изоҳланади.

Педагогика назарияси ва педагогик таълимотлар тарихи соҳаси талабаларда касбий компетенцияларни таълим технологиялари асосида

ривожлантириш мазмуни, методлари, дидактик шарт-шароитларига алоқадор тавсиялар билан бойитилди. Ушбу тавсиялардан ўқитувчилар, магистрантлар фаолиятини такомиллаштириш, таълим самарадорлигини ошириш, талабаларнинг интеллектуал-ижодий ривожланишларини янги босқичга кўтаришда самарали фойдаланиш мумкин.

АДАБИЁТЛАР:

1. Арипова М.Г. Коллаборативный тьюторинг.М.: Научный результат, 2021.-С.17.
2. 2021.-С.17.
3. Нонака И., Х. Такеучи. Талабалар билими спирали.-М.: Радуга, 2019.- Б.78.
4. Зверева Н.Н., А.А. Касян "Таълим мазмунидаги услубий билимлар". Ж.: Педагогика. - 2019 йил. 1-сон. -БИЛАН. 9-11
5. Чернявская А.П., Баибородова Л.В., Харисова И.Г. Технология ларпедагогик фаолият. И қисм. Таълим технологиялари: дарслик / умумий. эд. А.П.Чернявская, Л.В.Баибородова. - Ярославл; ЯГПУ нашриёти, 2012 йил. - 311 б.
6. Селевко Г.К. Замонавий таълим технологиялари: Таълим нафақа. - М.: Халқ таълими, 2018. - 256 б.
7. <https://kitobman.uz>
8. <https://kh-davron.uz>
9. www.ziyonet.uz
10. www.lex.uz